

בדין עישון סיגריות שיש בהם חשש חמץ בפסח – דעת החו"ב

רבותינו האחרונים דנו בארוכה על עישון סיגריות שהניר שבו הטבק מגולגל מודבק בדבק הנעשה מקמח. אבל כבר שנים רבות שאין עושים דבק מקמח. ולכן היו נוהגים לעשן גם בפסח מזה כמה וכמה שנים. אמנם בתקופה האחרונה שוב עלה חשש חדש (שאו"ל היה ג"כ בעבר, אבל כשאפני התעשייה השתנו לא חששו לו, ושוב התברר), שחלק מחמרי הטעם שמשרים בהם את הטבק הם חמרים מחמץ.

בתשובות והנהגות ח"ד סי' צז' כתב: "האמת שרוב הסיגריות עם חמץ גמור שמוסיפין ומערבבים עוד עשרות מצרכים... וראיתי מכתב מפירמא מפורסמת של סיגריות באמריקא דהוי הודאת בעל דין שמערבים כמה וכמה דברים כדי לשפר הטעם והריח, ומונה גם חומר משעורים, וכן חומר שמקורו מחיטים. ויש מחמרים שלא להחזיקם בבית בפסח". בתשס"ה התפרסם מכתב בשם הגאון ר' נסים: שיש בזה "חשש איסור של הנאה מחמץ בפסח", ובאותה שנה התפרסם בשם הגרי"ש אלישיב: "שודאי אין לעשן סיגריות בפסח כל עוד יש בהם חשש חמץ". בתשע"ב התפרסמה חוות דעת של הכימאי ר' א"ש מאיר לגבי חברות סיגריות שונות, לגבי אחת מהן כתב למשל: "17 מרכיבים שלגביהם קיימת אפשרות שנוצרו מעמילן חמץ כחומר מוצא. ביניהם תרכובות של כוהל אתילי וכוהל איזועמילי, צבעי קרמל, מלח לימון (חומצה ציטרית) סורביטול תמצית בירה מאלט". (כל הדברים התפרסמו במדריכי כשרות שיוצאים לקראת הפסח, בשנים הנ"ל).

מכל הדברים האלו אין הכרעה ברורה, אלא נראה שהוא רק חשש. והתשובה"נ כותב שיש בהם חמץ גמור, ומן הצד השני כתב שרק יש נוהגים שלא להחזיקם בבית. ומה יעשה סוחר שיש לו הרבה סיגריות בחנותו, וצריך לברר אם הוא איסור גמור או רק חשש? ומה יעשה מי שיש לו חנויות וקונים בהם סיגריות בפסח?

והנה מצאנו בזה דברים לרבינו הגר"ח"ש הכ"מ, ואמרתי לבאר שיטתו בזה.

בעצם הנדון לגבי השרייה בחמץ, כבר כתב המג"א סי' תסז' סק"י: "הטבק דרך לשרותו בשכר, וצריך לסגור בחדר או לעשות מחצה בפניו", ומעתיקו הגר"ז שם כד' והחק יעקב והמ"ב שם לג'. ולכאורה אינו מובן, אם דינו כחמץ צריך ג"כ לכל הפחות למכרו לנכרי ולא רק לסגור בחדר (ואם היתה כוונתו שיש למכור לנכרי, לא היה צריך לפרש שצריך מחיצה). ונראה מזה שפשיטא ליה שאף אם נשרה בשכר אין לו דין חמץ, כי אינו ראוי לאכילה, אלא שאם ישתמשו בו ויהיה אצל בני אדם, יכול ליפול ממנו לתבשיל, והמשהו שכר קרוש שיש עליו, חוזר לשבח ואוסר את התבשיל. שהרי אותו קצת שכר לא היה פגום מעולם, אלא רק היה מעורב בטבק.

ולכאורה לפי מה שפרשנו בד' המג"א, טבק השרוי בחמץ אין לו דין חמץ ואינו אסור בהנאה. וממילא אין מניעה לעשן אותו, אא"כ נאמר שכמו שחשש המג"א שיפול טבק לתבשיל כך יש לחוש בסיגריות. אבל יש לחלק, כיון שטבק שלהם היה אבקה העוברת מיד ליד ולוקחים ממנה קמצוצים, או שמכניסים ממנה בידיים לכלי עישון, ולכן יכול להישאר על הידיים או ליפול מעט לתבשיל, אבל בסיגריות שלנו אין הדבר מצוי שיפול מהם לתבשיל.

אמנם היו אחרונים שהבינו לא כן בכוונתו, אלא שסובר שדינו כחמץ. וכבר כ' הבית מאיר באו"ח שם שאינו מובן מה טעם החמיר, כי חרכו קודם זמנו מותר בהנאה. ובשלמא על רויק טובאק (ששואפים ממנו) י"ל שהוא דומיא דאכילה, אבל על שנוף טובאק (שמריחים) אין לחוש. ובמהר"ם שיק או"ח רמב' כ' שמעתי שכוונת המג"א על טבח הרחה, ואינו נחשב חרכו קודם זמן איסורו, דבמידי דעבידא לריח לשאוף אותו, מחשבתו משויא ליה חשיבותא דשאפה. "וידעתי כי יש עוד הרבה לפקפק בזה, מ"מ כיון שהדין נמצא מפורש במג"א צריכין אנו למשכנוי נפשינן ולהסביר את דבריו". הרי גם המהר"ם שיק מודה שאין יסוד לסברא זו, אלא שצריכין להסביר דברי המג"א. אבל עיקר הדין לכא' כדברי המהר"ם שיק דכיון שנפסל מאכילת אדם לפני הפסח חשיב כחרכו קודם זמנו שאסור באכילה ומותר בהנאה. וכ"כ מהרש"ק באלף לך שלמה רד' דדינו כחרכו קודם זמנו ומותר. (ואמנם שם רצה לאסור שתית הטיטון, כיון שבא ע"י שתיה. אבל אינו מובן, דלא היו שותים דבר, אלא רק עשן העובר דרך המים, כמו בנרגילה שבזמננו. ולכן גם לא שייך לומר עביד לטעמא, דהרי אין כאן טעם אלא עשן ואם אין אכילה אין טעם).

ולמש"כ בד' המג"א, אין כאן סתירה, ואין איסור ליהנות ממנו, אבל צריכים לפרוש ממנו כיון שיש בו חשש משהו חמץ שאינו נפסל ממש אלא רק מעורב. וכע"ז במג"א תמב טו לגבי דיו מבושל בשכר שעורים, שמותר לכתוב בו, ולא חישי' שיתן לתוך פיו, דאכילה שלא בכוונה לא נאסרה, דלא אחשביה.

(ומהר"י אסאד כ' שסובר המג"א דלענין בל יראה לא מהני מה שהוא שלא כדרך הנאתו, אינו מובן, הרי לענין בל יראה לא יספיק שיעשה לפניו מחיצה. ומחיצה ענינה חשש שמא יאכל ולא בל יראה. ולגוף הס' דשלכדה"נ עי' בהמשך).

אמנם מה שעוררו הכימאים בבדיקתם הוא שייכתן שיש חמרים שנחשבים ראויים לאכילת כלב. והאחרונים התירו על סמך שאינו ראוי לכלב, עי' מלמד להועיל ח"א א"ח קו', וכן בשד"ח מע' חמץ ומצה הביא מתירים מכיון שאינו ראוי לאכילת כלב. והנה מקור דין זה דחרכו קודם זמן אסור באכילה, בפסחים כא: חרכו קודם זמנו מותר בהנאה, וכל התוס' ורא"ש ור"ן כגון שנפסל לאכול מכלב כמו הפת שעפשה פסחים טו: ופירשו בעה"מ והרי"ב"א

בשם הרא"ה והר"ן דהוא הדין דשרי באכילה כיון שנפסל לאכול מכלב. והרא"ש כ' לא מסתבר דמותר באכילה, אלא כיון שאוכלו מחשיבו.

והנה כ' החו"ב פסחים מה:

הפת עפשה וכו'... לדעת הר"ן דבנפסל רק מאכילת אדם איירי, ובזה נמי איצטריך לטעמא דמפני שיכול לשוחקה ולחמעה בה, יש לעני' בנפסל גם מאכילת כלב אם יכול לחמעה בה, למה לא יתחייב לבערה, וכי היכן מצינו חילוק בין נפסל מאוכל אדם לנפסל מאכילת כלב כיון דגם בנפסל מאוכל אדם פקע איסורו, ולומר דבנפסל מאוכל כלב אינו ראוי לחמעה, ל"מ כן, דלית לן לומר דפליג אהראב"ד בדבר שבמציאות, ולדעת הראב"ד בפ"א מחו"מ ה"ב הרי איירי בנפסל מכלב, ואפשר דבנפסל מאוכל אדם הרי כשמחמעה בו שב לאוכל אדם ע"י התערובת, אבל בנפסל מאכילת כלב, אף שנאכל כשמחמעה בו, מ"מ אינו שב לאוכל אדם, אלא שנאכל ע"י התערובת כדבר שאינו אוכל שנתערב, וכיון שאינו שב לתורת אוכל אינו חייב לבערו, א"נ בנפסל רק לאדם עדיין יש שמקיימין אותו לחמעה בו, משא"כ בנפסל אף לכלב.

ומהא דאיצטריך לטעמא דיכול לחמעה בה בנפסל רק לאדם לפי הר"ן, איכא למישמע דחמץ של תבשיל וכיו"ב שאינו ראוי לחמעה בו, מותר לקיימו אפי' לא נפסל אלא לאדם, ולמאי דסתם המחבר בס"ת תמ"ב ס"ט כדעת הר"ן דבנפסל מאכילת כלב שרי, א"כ ע"כ דגם בזה קיי"ל כהר"ן, דהא הכל תלוי אם ברייתא קמייטא איירי בנפסל רק לאדם או גם לכלב. - ולפ"ז אם פת שחרכו אינו ראוי לחמעה בו, א"כ יש לפרש הא דרבא כ"א ב' דחרכו קודם זמנו מותר בהנאתו אחר זמנו גם בנפסל רק לאדם, וכיון דאינו ראוי לחמעה בו, שפיר מותר לקיימו וליהנות בו, והתו' שכתבו שם דמייירי בנפסל לכלב, הוא משום דס"ל דחרכו שיפסל רק לאדם, עדיין ראוי לחמעה בו, ועי' להלן כתבנו דמלשון המשנה משמע דבנפסל לחי' ואינו ראוי אלא להנאה קאמר דמותר בהנאתו.

תורף דבריו הוא שהפת שעפשה נפסלה מאכילת כלב ואעפ"כ יכול לחמעה בה, כדמוכח בראב"ד, וממילא מוכח שכל שנפסל החמץ מאכילת כלב, אם אינו ראוי לחמעה בו הוא בפלוג' דהר"ן וראב"ד, האם איסורו מחמת שראוי לכלב או מחמת שראוי לחמעה בו, ולהלכה קי"ל תמב"ט דאיסורו מחמת שראוי לחמעה. וא"כ חמץ שנפסל מאדם, איסורו תלוי במה שראוי לחמעה. (וכ"כ בחי' הרי"מ פסחים לט: ד"ה ומה).

ולפי זה האמור חרכו קודם זמנו מותר בהנאה, הוא אף בנפסל מאכילת אדם בלבד, אם א"א לחמעה בו מותר לקיימו וליהנות ממנו. והראשונים שכתבו דדוקא בנפסל לכלב, אין שיטתם לפי ההלכה שם. ועי' רש"י שם שני' מדבריו באמת שלא נפסל מאכילת כלב.

ובעצם מפורש הדבר גם במג"א שם (תמב יד) שמעתיק דברי הר"ן, דאף שבכל איסורים נפסל מאכילת אדם הותר, שאני חמץ הואיל וראוי לחמעה בו. הרי אם אינו ראוי לחמעה אינו אסור. ובעצם מותר גם באכילה, אלא דבאכילה תמיד אפשר לומר אחשביה, אבל לענין עישון לא שייך אחשביה, שהרי אינו אוכלו, אלא רק נהנה מעשנו, ובהנאה אין אחשביה, ולכן מותר לעשן סיגריות שיש בהם חמץ שאינו ראוי לאכילת אדם. וכל נדון האחרונים הנ"ל בסיגריות היה אם יש בהם אכילת כלב, אבל אדם בודאי אינו יכול לאכול עלי הטבק שבתוך הסיגריות.

אמנם הדבר תמוה, שהרי הר"ן עצמו פי' בחרכו קודם זמנו דוקא שנפסל מכלב (וצ"ע מש"כ בחו"ב כא: דלהר"ן מייירי בראויה לכלב), וע"ש בר"ן שמתירו גם באכילה ואינו סובר כרא"ש דאחשביה אסורו. ואפשר ליישב דהר"ן סובר דחרכו אינו שריפה גמורה ואולי אפשר לחמעה בו, ולכן כ' שאם נפסל מאכילת כלב מותר, דחיימעה מדבר הפסול מאכילת כלב לאו אורחא כמ"ש החו"ב שם בסוג'. וממילא גם א"צ למה שדחק החו"ב דכל הראשונים שאוקמה לחרכו קודם זמנו בנפסל מאכילת כלב, כולו סברי כראב"ד ולא כר"ן. אבל בעיקר הדבר באמת יהיה מותר אם אינו ראוי לחמעה אפילו לא נפסל מכלב.

ובאמת, גם בלא זה, אינו מובן הטעם לאסור, אפילו היה הטבק ראוי לאכילת כלב, שהרי אינו נהנה מן הטבק אלא אחר שריפתו, כל חלק שהוציא עשן כבר נשרף, וההנאה היא מן השרוף. ואינו דומה לגחלים של איה"נ, שהחום והבעירה באים גם מהחלק שעדיין לא נשרף ועדיין ראוי למלאכתו. ואילו חמץ אין עיקר עינו אלא כשראוי לאכילה, וברגע שנשרף ואין בו אכילה, א"א לאסור עשנו.

ועי' חו"ב כא:

"לפ"ז הנידון שייק ויהנה לאחר שיהיה גחלים, ואסרין משום דרק בדיעבד שרינן בבישל ע"ג גחלים כמש"כ תו' כ"ו ב', דגחלים לאו כאפר חשבינן להו, ואיסור זה מדרבנן כמש"כ תו' ה' א', דמדאורייתא משנעשה גחלים כבר נעשה מצותו ומותר בהנאה, אלא דמדרבנן גזרו אטו כשאבוקה כנגדו, או דיש שבח עצים בפת, או משום דנראה כנהנה מן העצים, ולכך אסרו ליהנות מחום הנשרפין, ורק אפרן התיירו".

הרי יש איסור מיוחד מדרבנן בגחלים שאינם נחשבים כאפר אלא כמו אבוקה כנגדו, אבל עלים הנשרפים ואינם נעשים גחל, אין עשנם אלא אחר שנעשית מצותם ונשרפו ואין בהם איסור.

ואמנם לא שייך לומר דין הנשרפין בחמץ אחר זמן איסורו, הני מילי בחמץ שחייב בביעור ולא ביעור, אבל כל שאינו ראוי לאכילת אדם בודאי אינו חייב בביעור, וכמ"ש המג"א לסגרו בחדר אבל לא לבערו (וכ"כ שפ"א פסחים מה:), אלא רק דאם אוכלו אחשביה, וממילא אין טעם ששריפה לא תתיר אפרו ועשנו.

ואף שהיה מקום לומר דכל שלא נעשית מצוותו אין אפרו מותר, ותערובת חמץ כזו שאין מצוה לבערה מ"מ אין שריפה מתירתה, נראה ללמוד מדברי החו"ב דבר חדש בזה, שכ' אהא דתמורה לג:

"תמורה ל"ג ב' תוד"ה הנשרפין ה"נ כיון שנעשית מצותו הלך איסורי', אין כאן ממש ענין נעשה מצותו, דזה שייך גבי הקדש דהאיסור בא משום שיש להקדש בו שימוש, וכשנעשה מצותו שכבר אין להקדש בו שום צורך פקע איסורו, אבל בערלה וכלאים אין האיסור מחמת שצריך לקיים מצות שריפה, אלא לפי שאסורין לכך ניתנה בהן מצות שריפה, אלא כונתם דכשאמרה תורה לשרוף כלאים ומזה אנו מבינים דאסורים בהנאה, הרי זה כאילו נתפרש בהדיא דלאחר שריפתו מותר, שהרי לא אמרה בו תורה איסור אלא חיוב שריפה, ומאיכא נלמד איסור לאחר שריפה, ובאמת היה ראוי למילף מזה דכל איסוה"נ אפרן מותר"

הרי סובר דהשריפה מתירה מחמת שאין אפרן אסור, ולא צריכים לתנאי דנעשית מצוותו כדי להתיר האפר.

אמנם יש סברא אחרת שע"י שאיפת עשן שואף הטעם, וכך נוטה בפ"ת י"ד צב ז שאין להדליק סיגריה מנר של חלב כי שואף בזה טעם החלב. אבל הדברים אינם מובנים, דעשן אינו טעם אלא עשן, והרי גם אם אינו שואף דרך סיגריה יכול שייכנס לפיו עשן שריפה ששורפים בו איסורים. וראייתו שבמדליקין מנר לנר איכא צד דאכחושי מצוה, אינה ראייה כלל כמובן (ועי' ט"ז ונקוה"כ י"ד רעד'), וכן מאי דתלי לה דחלב בתבשיל נטל"פ וא"כ אסור לכתחלה, אינו מובן, טעם חלב לעצמו אינו נטל"פ, ואם היה אסור היה אסור כדין טעימה. אבל כאן אין טעם כלל. וברמ"א י"ד קנה' ג' פסק דמותר לזלף יין ע"ג אש דריחא לאו מילתא היא.

והנה בחיי אדם קכז ז כתב שאין להריח טבק שנשרה ביין נכרים, כי י"נ אסור בהנאה (ומביאו גם המ"ב שם). ולכאורה אינו מובן כיון שאינו ראוי לאכילת אדם, גם כשמחמירים לאסור סתם י"נ בהנאה, הרי זה אינו בגדר יין. ואולי סובר כמש"ל, דיש בו משהו יין נסך שיכול לחזור ולהתעורר (וצ"ע אם זה שייך כאן). אבל בשריפת סיגריה ל"ש לומר כן, רק בטבק שמריחו בעין. וגם ל"ש אפרן אסור, דבמקום שאין איסור כי בטל מאכילת חלב, גם כששורפו אין שום איסור.

ובשעה"מ פ"א ממאכ"א כתב שאין להחמיר בהרחת טבק שזילפו עליו י"נ, דעשן הוא כמו ריח שהותר בבית תיהא, ובש"ע י"ד קח' ה', ומביאו בפ"ת קח' ג'. וראיתי במנחת יצחק ח"ה סי' טז' שנשאל בסיגריה שיש בהם גליצרין מנבלות וטרפות, וכ' שכבר התירו אחרונים הדבר, ומביא ד' השעה"מ שהתיר לעשן איסור הנאה, ולא הזכיר החיי אדם והמ"ב הנ"ל. אמנם באמת גם היעב"ץ במו"ק הביא שם ד' החכ"צ שהיה צוחק על האוסרין, ומובא גם בעיקרי הד"ט, וכן תשו' מהרש"ק בס"ס בגדי יו"ט שאין נחשב כאכילה בעישון. וכן השד"ח מע' חמץ ומצה א' ג' אפי' לענין פסח, וסומך על הבית מאיר הנ"ל שחולק על המג"א.

אמנם יש טעם אחר לאסור עישון מדין הנאה, דבמרדכי פסחים רפ"ב משמע לכאורה דכל היתר בהנאה בחרכו הוא רק משום שאינו כדרך הנאתו, ומשמע שלכתחלה אסור, כמו כל נהנה מאיסור שלא כדרך הנאתו, וכדמסיק שם במרדכי "ומיהו בריא ייזהר בזה", וכ"כ בש"ע י"ד פד יז שרץ שרוף מותר לרפואה דעפרא בעלמא הוא, ומציין שם הגר"א סקמ"ח לדברי המרדכי הנ"ל דלכתחלה אסור, וכן מובא ברמ"א י"ד קנה' ג'.

ולכא' הדברים תמוהין טובא, דאיסור שלא כדרך הנאתו נאמר כשהאיסור קיים, דלא אסרה תורה הנאה שלא כדרך, אבל אחרי ששרפו ואיננו והוא עפרא בעלמא, הרי אין ממה לאסור לאכול, וכל דבר סופו לעפר והרבה מן העפר תחלתו באדם וחיה וצומח, וכיון שאינו אלא אפר לא יצויר בו אסור אכילה בשום פנים, וכל ענין הנקברין אפרן אסור הוא באיסורי הנאה ול"ש בשרץ.

ובאמת יל"פ דהמרדכי קאי על סוג' דפסחים, שבכוונה נקטה חרכו, שחריכה אינה שריפה גמורה, אלא שאחר שהלחם חרוך אין דרך לאכול ולא ליהנות ממנו, ע"כ הנהנה חשיב שלא כדרך הנאתו, אבל לחם איכא לפנינו. וכן מוכח בתוס' ושא"ר שדנו אם חרכו ראוי לאכילת חלב, ואם מדובר באפר, פשיטא דלא ראוי לשום אכילה. וכ"כ ר"ן "דוקא חרכו קודם זמנו, אבל לאחר זמנו לא פקע איסורו עד דשריף ליה לגמרי".

וממילא ה"ה שרץ שרוף דמיירי ביה המרדכי אין הכוונה שנעשה אפר ונראה כמו כל אפר, אלא שחרוך עד שאין שייך בו אכילה, וממילא האוכלו לרפואה אסור לכתחלה כמו שלא כדרך הנאתו, כי אף שאינו דרך מ"מ הוא קיים. (ומש"כ ביד אברהם סי' צב' דהאוכל לרפואה לא אחשביה, צ"ע, דאין הכוונה באחשביה שסובר שהוא טעים וכדו', אלא שבוחר לאכול). ויותר נראה דהמרדכי לא כ' בריא ייזהר אלא בהנחת חלב על המכה (עתו' שבועות כב:), ובשרץ מיירי גם היכא שהוא באמת עפרא דארעא.

אבל כבר האו"ה לב' יט' פי' המרדכי שאסור לכתחלה גם באפר, ובב"י או"ח תמז' נר' שמתיר. וכן מסיק בחזו"א י"ד יג' שמה שנפסל מאכילת חלב אין בו שום איסור ודינו ככל עפר.

ומש"כ יד אברהם שם דנשרפין אפרו מותר היינו בהנאה, דבר תימה הוא אלא אפרן מותר כפשוטו, כדפשוט לכל הפו' כמו גם בפמ"ג שם מ"ז סק"ד, גם בבאור הגר"א ס"ס קנה' מבואר דל"ש בנשרפין אסור אלא מותרין, [ובזר זהב כלל נט' כ' דנר' מד' הגר"א דמתיר לכתחלה, וממילא יהי' סותר למ"ש כאן, אבל המעי' היטב בהגר"א שם יראה דלא התיר רק רמז להא שהוא שלא כדרך הנאתו כו']. ועי' דרכ"ת קצה' דהאחרונים מתירין לכתחלה.

ובאמת אם היה אסור הנאה בזה, הרי לא נחשב העישון שלא כדרך הנאתו, דהרי ודאי שפיר דרך הוא. ואמנם בביאור הגר"א יו"ד קנה' כא' נר' דהשורף שרץ של ע"ז ואוכלו לרפואה חשיב שלא כדרך הנאתו, ואסור משום דבע"ז אפרן אסור ואף שלכדה"נ אסור לכתחלה. ולכאו' אינו מובן, דהא האפר אסור בהנאה, ונהנה ממנו כדרך שנהנין מאפר, שעושין ממנו סבון או תרופה וכדו', ושלכ"ד הנאתו הוא בהתאם למצב האיסור, דודאי העושה משקה מפרי, והמשקה טוב ועושין כמותו, לא אכפת לי שאינו עומד לזה ולא מקרי שלא כדרך הנאתו. דכיון שכעת הוא משקה והמשקה טוב לשתייה הנאה גמורה היא ואסורה מן התורה. והוא הדין לאפר, אם יש בו איסור הנאה, בודאי אין הכונה שייחנה ממנו כשהוא פת, שהרי אינו אלא לחם. וכן אכילת שקצים ורמשים מקרי דרך הנאתו כמ"ש הר"מ פ"ה מיסוה"ת ה"ח, לפי שזה מה שיכול לעשות בו וזה מה שנאסר. וגם בסיגריות היה ראוי לומר שנחשב דרך הנאתו. וחזי' דסובר הגר"א דשלכדה"נ אינו שעושה שינוי בהנאה, אלא שהתורה לא אסרה רק ההנאה שמיעד לו, והוא חדוש גדול. וכ"כ בטוטו"ד ג' יו"ד קלא' דעישון חשיב שלכדה"נ, וצ"ע. אבל בצל"ח פסחים כד. נר' כמו שכתבנו, דדרך הנאה נמדד לפי מצב החפץ האסור עכשיו, מה טוב וראוי לעשות בו במצבו.

ועי' חו"ב ע"ז מח:

"בפסחים כ"ו א' שאני היכל דלתוכו עשוי, בתו' משמע דטעם ההיתר משום דחשיב שלא כדרך הנאתו, וק"ק דשלא כדרך הנאתו דעלמא היינו בשינוי, אבל כאן אין זה שינוי אלא שאין זה עיקר תשמישו, ולו"ד ז"ל היה אפשר לפרש דהנאת הצל אינו אלא כמבריח ארי דשרי במודר הנאה".

ועי"ש שתומך דבריו בירושלמי. אמנם גם מד' התוס' אין ראוי לנידון דידן, דיש מקום להבין שכתלים עשויים לצל פנימי, וצל חיצוני אינם כדרך הנאתם. משא"כ כשכבר נעשה עפר ואפר אין אפשרות אחרת של הנאה, והדרך היא לנצל את מה שיש.

עוד יש לצדד, גם אם היינו סוברים שאסור שלכדה"נ ועישון נחשב שלכדה"נ, שמא מי שמכור לסיגריות דנחשב מקום חולי, ואין לך חולי גדול מזה, ואיסור דרבנן שלכדה"נ הותר במקום חולי. ועי' גי' רש"א יו"ד קנה' דתמיה על תוס' יומא עז. שאסרו ליתן חלב מהותך של שור הנסקל על גבי מכתו, הא שלכדה"נ שרי במקום חולי. אמנם לא ידענא מה מצא בתוס', והם רק הביאו דברי הגמ' פסחים כד: דשלכדה"נ פטור והיכי דמי כגון חלב על מכתו, הרי דאין לוקין אבל אסור, ומזה קשיא על היתר הש"ע ס"ג. אבל הוא מבואר שם בפסחים כה: דרבינא התיר לשוף בתו בגוהרקי ערלה משום דבמקום חולי לא גזרו, ולפ"ז הא דסתמו דבנותן על המכה אין לוקין הוא במכה בעלמא דלא מקריא חולי אלא שרוצה למהר ריפוייה, אבל חולה ממש מותר. וכה"ג מחלקינן בה' שבת דלא הותר ליקח סממנים אלא לחולה הצריך לשכב ולא לכל כאב או מכה.

ולענין איסורי אכילה דרבנן שלא כדרך אכילתם, התיר הש"ך קנה' יד' בשם ראבי"ה, והשאג"א עד' השיג עליו דהתו' ורשב"א ור"ן וריטב"א כתבו דהא דאמרו פסחים כד: שלא כדרך אכילתו פטור, דוקא הוא ופטור אבל אסור. ולא ידענא, הא ודאי דאסור מדרבנן, ואיסור זה הותר אצל חולה, כמו שאמרו כה: שהותר שלכדה"נ בחולה, הכי נמי הותר שלכדה"א בחולה, והראבי"ה שמא התיר מדינא ולא כל בריא ייזהר אלא לרווחא דמילתא ולכן הוצרך לדחוק דפטור לאו דוקא. ומ"מ ראיית השאג"א דפטור דוקא היא משלא כדרך הנאתו, וע"ז הרי נפסק בש"ע קנה' ס"ג דלחולה מותר, וא"כ השגתו על הש"ע ולא על הש"ך. ומה שמביא השאג"א מאכילת דבר שאינו ראוי לאכילה, אינו תלוי בזה לתרי גיסי, דנפסד מאכילה מתיר הדבר עצמו ומפקיע איסורו, והאוסר דסובר דלא פקע איסורו, חשיב ליה אכילה דדרכו באכילה, ועצם זה שנשאר איסורו גורם לקבוע שאכילתו היא דרך שיש בו.

עכ"פ לענין עישון הסיגריות, לכאורה מעיקר הדין ע"פ פסיקת החו"ב אין בזה איסור.